

Guia docent

Identificació de l'assignatura

Assignatura / Grup	22211 - Mètodes i Tècniques d'Investigació Educativa / 40
Titulació	Grau de Pedagogia (Pla 2016) - Segon curs
Crèdits	6
Període d'impartició	Primer semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx / Edifici
Andrés Nadal Cristóbal	15:00	16:00	Dijous	12/09/2019	24/01/2020	C110

Responsable
andres.nadal@uib.es

Contextualització

Es tracta d'una assignatura que pretén posar les bases de formació per desenvolupar la Investigació Educativa, per aquest motiu cal situar aquest curs de Mètodes i Tècniques d'Investigació Educativa com una primera aproximació a la majoria dels seus continguts. La complexitat i l'amplitud de l'àrea de la Investigació Educativa requereix de diferents etapes i nivells de formació. A partir d'aquesta assignatura es pretén capacitar el professional de l'educació per a a portar a terme Investigació Educativa.

INTERÈS D'AQUEST CURS PER A LA FUTURA PROFESSIÓ

La investigació educativa, la tasca d'anàlisi social i educatiu de la realitat constitueix el procés principal per a obtenir els coneixements que es precisen per a detectar i identificar els problemes, necessitats i demandes de la població, plantejar les possibles solucions, formular objectius, establir prioritats i prendre decisions d'intervenció. És a dir, proporciona a la intervenció educativa la informació pertinent, necessària per a planificar les seves accions, executar-les amb qualitat i avaluar-les. Per aquest motiu, saber com s'investiga, com es recull la informació i com es tracten, analitzen i interpreten les dades són competències bàsiques dels pedagogs i pedagogues.

Els alumnes que cursen estudis universitaris tenen com objectiu prioritari arribar a un desenvolupament professional posterior que no és en absolut contradictori amb la seva formació acadèmica i investigadora. El model investigador-professional (scientist-practitioner) aplicat a la formació dels pedagogs és un model integrador del coneixement rigorós i la pràctica professional de més qualitat que afirma un continu moviment bidireccional entre ambdós pols. Pedagogs i Pedagogues han d'integrar una orientació investigadora en la seva pràctica i, paral·lelament, la investigació ha de posseir una rellevància pràctica. Encara que tampoc hem d'oblidar que per ara això és més un desig que una realitat establerta.

FORMACIÓ EN INVESTIGACIÓ EDUCATIVA

La investigació té com a finalitat la producció de coneixements que facilitin la descripció, explicació i comprensió de la realitat. La formació en investigació ha de garantir la capacitat de conèixer de forma rigorosa i d'actuar de forma eficaç.

Guia docent

De la revisió dels manuals utilitzats, així com dels programes de les assignatures d'investigació, desenvolupats en les carreres de Pedagogia de l'Estat podem extreure algunes conclusions clarificadores per al desenvolupament de la investigació en la nostra formació, quant a l'objecte, caràcter i finalitat de la mateixa: La investigació ha de tenir una íntima relació amb la realitat de la pràctica professional, considerant que és un conjunt de coneixements que exigeixen fonamentació rigorosa i habilitat tècnica.

· Suposa un cos organitzat de coneixements que han d'aplicar-se en determinades condicions de control de la seva validesa, rigor metodològic, així com d'avaluació pública (ha de comunicar-se públicament, mitjançant publicacions periòdiques, congressos, etc.). Quant a l'objecte, s'observa coincidència que són els processos educatius i socioeducatius, sigui el que sigui el context en el qual es desenvolupen.

· Pel que fa al caràcter, s'emmarca com conjunt de disciplines aplicades (tècniques d'investigació, anàlisis de dades, etc.), i tecnologies concretes (aplicacions informàtiques i ordinadors, ús de sistemes d'informació, etc.)

· Respecte a la finalitat, no és una altra que la de millorar i optimitzar la qualitat dels processos educatius i socioeducatius, especialment els desenvolupats pels pedagogs/gues i educadors/es socials.

Els mètodes d'investigació ofereixen, als professionals, un cos de coneixements bàsics teòrics i pràctics la comprensió dels quals els permet als alumnes la recollida d'informació rellevant, el maneig i tractament de les dades obtingudes tant en la investigació com en la pràctica professional, així com a generar els seus propis estudis i anàlisi de dades en els àmbits educatius i socioeducatius.

L'interès principal radica que l'alumne adquireixi el coneixement dels termes, conceptes, anàlisis i mètodes d'investigació i anàlisi de dades que li permetin realitzar les seves pròpies investigacions i saber entendre i avaluar de forma crítica les investigacions realitzades per altres professionals de l'educació i disciplines complementàries (psicologia, sociologia, antropologia i altres).

La matèria de mètodes d'investigació que conforma el nucli bàsic dels estudis és la de Mètodes i Tècniques d'Investigació Educativa, que en general té dues parts: metodologia general, tècniques d'investigació. Completada amb una introducció a l'anàlisi de dades.

En la majoria dels plans d'estudi hi ha assignatures metodològiques que en alguns casos queden reduïdes a una formació bàsica, sense aconseguir donar la seguretat investigadora a l'alumnat. Sembla que no es confia en la capacitat investigadora dels pedagogs, caiguent en un cercle viciós: no és necessària una bona formació en investigació, per això no es creen les assignatures necessàries ni exigim el nivell adequat; en conseqüència, no s'aconsegueix que estiguin capacitats en aquest àmbit.

Requisits

Essencials

No hi ha prerrequisits per a la realització d'aquesta assignatura. Es tracta d'una assignatura d'introducció a la investigació educativa, per aquest motiu es pot realitzar sense coneixements previs.

Recomanables

És molt recomanable tenir coneixements sobre l'espai professional, en especial sobre els serveis socials i educatius. També és recomanable haver superat els cursos introductoris a la recerca documental.

Guia docent

Finalment, és útil disposar de capacitats d'ús dels recursos informàtics bàsics: processadors de text, fulles de càlcul, bases de dades.

Competències

Específiques

- * B19. Identificar planteamientos y problemas educativos, indagar sobre ellos: obtener, registrar, Tratar e interpretar información relevante para emitir juicios argumentados que permitan mejorar la práctica educativa.
- * B20. Realizar estudios prospectivos y evaluativos sobre características, necesidades y demandas pedagógicas.

Genèriques

- * A10. Participar en proyectos de investigación relacionados con la educación y la formación, introduciendo propuestas de innovación encaminadas a la mejora de la calidad.
- * A.19. Capacidad para buscar, seleccionar, ordenar, relacionar, evaluar y valorar información científica proveniente de distintas fuentes.

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Aquest curs està organitzat en diversos apartats que denominem 'blocs'. Diferenciem dos grans blocs, en els quals s'inclouen els 9 temes de l'assignatura:

BLOC I. CONEIXEMENT CIENTÍFIC, INVESTIGACIÓ I EDUCACIÓ

Inclou els tres primers temes (1 a 3).

BLOC II. METODOLOGIA DE LA INVESTIGACIÓ

Inclou els sis darrers temes (4 a 9).

Continguts temàtics

Continguts temàtics

Tema 1. Coneixement científic i investigació.

- 1.1. Coneixement científic i sentit comú.
- 1.2. Concepte de ciència. Ciència i investigació.
- 1.3. La lògica de la investigació científica.

Tema 2. Investigació educativa

- 2.1. Investigació educativa i qualitat de l'educació.
- 2.2. El coneixement científic en les ciències de l'educació.
- 2.3. Tradicions metodològiques en la investigació educativa.
- 2.4. Els criteris metodològics dels paradigmes d'investigació.

Tema 3. Fases i processos d'investigació.

- 3.1. Esquema general de la investigació en ciències socials.

Guia docent

- 3.2. Fonamentació i la conceptualització de problemes. Unitats d'anàlisi i subjectes d'investigació. Hipòtesi i variables.
- 3.3. Objectius d'investigació.
- 3.4. Disseny de la investigació.
- 3.5. Organització del treball de camp i programació general.
- 3.6. Informe final.

Tema 4. Investigació experimental.

- 4.1. Definició i característiques de la investigació experimental.
- 4.2. Control en la investigació experimental.
- 4.3. Procediments per a assignar els subjectes als grups.
- 4.4. Altres tècniques de control experimental.
- 4.5. Mesurament i manipulació de variables.
- 4.6. Tipus de dissenys experimentals.
- 4.7. Dissenys quasi-experimentals.
- 4.8. Dissenys preexperimentals.

Tema 5. Metodologia qualitativa 1. L'etnografia i l'estudi de casos.

- 5.1. Breu història de la investigació qualitativa.
- 5.2. Enfocaments en la investigació qualitativa.
- 5.3. Procés metodològic.
- 5.4. Selecció de mostres en metodologia qualitativa.
- 5.5. Investigació orientada a la comprensió: Etnografia. Estudi de casos. Històries de vida com a modalitat de l'estudi de casos.
- 5.6. Investigació orientada al canvi: la investigació-acció i la investigació cooperativa.

Tema 6. Metodologia qualitativa 2. L'entrevista.

- 6.1. Dimensions psicosocials de la comunicació mitjançant entrevista.
- 6.2. Elements clau en la preparació de l'entrevista.
- 6.3. Tàctiques d'entrevista.
- 6.4. Disseny de l'entrevista.
- 6.5. Tipus d'entrevistes.
- 6.6. Entrevistes en profunditat.
- 6.7. Entrevista focalitzada i informants qualificats.

Tema 7. Metodologia qualitativa 3. Els grups estructurats

- 7.1. Grups de discussió.
- 7.2. Grups nominals.
- 7.3. Panels Delphi.

Tema 8. L'observació

- 8.1. Definició i característiques.
- 8.2. Tècniques de registre.
- 8.3. Selecció de les unitats d'anàlisi.
- 8.4. Avantatges i limitacions de l'observació.

Tema 9. L'enquesta

- 9.1. Definició i característiques.
- 9.2. Tipus d'enquestes.
- 9.3. El disseny d'una investigació d'enquesta. Les preguntes a l'enquesta.
- 9.4. Els procediments de recollida de la informació.
- 9.5. Procediments d'aplicació de l'enquesta.

Guia docent

9.6. La qualitat de l'enquesta.

Metodologia docent

Es poden diferenciar diferents metodologies de treball

Volum de treball

L'estructura del curs es desenvolupa en quatre grans grups d'activitats.

Activitats de treball presencial (2 crèdits, 50 hores)

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Classes Teòriques	Grup gran (G)	Exposicions orals del professor, però superant els inconvenients de la lliçó magistral tradicional (caràcter monològic, dogmatització i imposició de criteris, passivitat de l'alumne) fomentant la participació activa dels estudiants mitjançant una comunicació més participativa i una actitud de respecte mutu i oberta a la crítica. Material de suport: apunts disponibles a campus extens, bibliografia i webgrafia.	47
Avaluació	Avaluació de l'assignatura	Grup gran (G)	Es realitzarà un examen de l'assignatura sobre els continguts teòrics vists, amb una visió pràctica dels mateixos.	3

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula digital.

Activitats de treball no presencial (4 crèdits, 100 hores)

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom en grup	Projecte d'investigació	El projecte d'investigació és un exercici de caràcter pràctic amb qual intentam integrar tots els coneixements que sobre Metodologia de la Investigació Educativa, l'alumne ha adquirit durant tot el curs. La intenció final de l'exercici és avaluar la competència en el disseny d'una investigació educativa.	25
Estudi i treball autònom individual o en grup	Activitats pràctiques, tutories	Lectures, treballs pràctics en grups petits (per fomentar el treball en equip), debats i anàlisi crítica de les lectures i els treballs pràctics (per fomentar la discussió col·lectiva).	25

Guia docent

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
		Material de suport: bibliografia, webgrafia, textos breus (en format de dossier i/ o accessibles a les pàgine web), diaris i revistes d'actualitat, audiovisuals i dades estadístiques.	
Estudi i treball autònom individual Extens o en grup	Exercicis en Campus	Realització i entrega de diversos treballs pràctics relacionats amb els nou temes del curs. Material de suport: apunts disponibles a campus extens, bibliografia i webgrafia.	50

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

L'avaluació es realitzarà segons criteris d'avaluació continuada.

L'avaluació es concreta a partir de quatre tipus d'activitats diferents:

- 1 Assistència, participació a classe. Estudi dels temes. Prova de coneixements a final del curs
- 2 Seguiment de l'estudi a partir de les exposicions a classe, les tutories individuals i en grup.
- 3 Exercicis individuals, amb possible consulta en grup, entregats a l'aula virtual de campus extens.
- 4 Realització d'un treball de curs: un projecte d'investigació.

Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'algun dels elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

Avaluació de l'assignatura

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta llarga, de desenvolupament (recuperable)
Descripció	Es realitzarà un examen de l'assignatura sobre els continguts teòrics vists, amb una visió pràctica dels mateixos.
Criteris d'avaluació	L'alumne ha de realitzar una prova sobre el contingut de l'assignatura amb una visió eminentment pràctica d'aquesta.

Percentatge de la qualificació final: 45% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 5

Percentatge de la qualificació final: 45% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 5

Guia docent

Projecte d'investigació

Modalitat	Estudi i treball autònom en grup
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	El projecte d'investigació és un exercici de caràcter pràctic amb qual intentem integrar tots els coneixements que sobre Metodologia de la Investigació Educativa, l'alumne ha adquirit durant tot el curs. La intenció final de l'exercici és avaluar la competència en el disseny d'una investigació educativa.
Criteris d'avaluació	S'ha d'entregar un breu treball, en forma de projecte d'investigació (entre 10 i 20 pàgines), correctament redactat, amb cites d'autors, referències i la resta de requisits en aquests tipus de treballs. Entregar, dins el termini establert i obtenir una qualificació mínima de 5

Percentatge de la qualificació final: 25% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 5

Percentatge de la qualificació final: 25% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 5

Activitats pràctiques, tutories

Modalitat	Estudi i treball autònom individual o en grup
Tècnica	Treballs i projectes (no recuperable)
Descripció	Lectures, treballs pràctics en grups petits (per fomentar el treball en equip), debats i anàlisi crítica de les lectures i els treballs pràctics (per fomentar la discussió col·lectiva). Material de suport: bibliografia, webgrafia, textos breus (en format de dossier i/ o accessibles a les pàgines web), diaris i revistes d'actualitat, audiovisuals i dades estadístiques.
Criteris d'avaluació	L'alumnat participarà a les tutories que el professor proposarà als petits grups al llarg del curs. Les lectures i reflexions seran avaluades. Participar activament en totes les tutories programades així com a les exposicions i als debats fets a classe. També es podran lliurar les tasques que s'han plantejat a classe a través de Campus Extens.

Percentatge de la qualificació final: 10% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 10% per a l'itinerari B

Exercicis en Campus Extens

Modalitat	Estudi i treball autònom individual o en grup
Tècnica	Carpeta d'aprenentatge (recuperable)
Descripció	Realització i entrega de diversos treballs pràctics relacionats amb els nous temes del curs. Material de suport: apunts disponibles a campus extens, bibliografia i webgrafia.
Criteris d'avaluació	Es presentaran un mínim de dos exercicis obligatoris. La confecció d'una història de vida i la realització d'un qüestionari.

Percentatge de la qualificació final: 20% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 20% per a l'itinerari B

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Al marge de les referències indicades, es considerarà bibliografia bàsica tota la que s'indiqui i es posi a disposició de l'alumnat a l'aula virtual: articles, capítols de llibres, documents de debat i investigacions.

Bibliografia bàsica

Guia docent

BALLESTER, I., NADAL, A., AMER, J. (2010). *Mètodes i tècniques d'investigació educativa*. Palma, Universitat de les Illes Balears, Col·lecció materials didàctics núm. 178. (ISBN: 978-84-8384-288-1)

MANUAL BÀSIC

BALLESTER, L. (2004). *Bases metodològiques de la investigació educativa*. Palma, Universitat de les Illes Balears, Col·lecció materials didàctics núm. 086. (2a edició; ISBN: 84-7632-888-5)

BALLESTER, L. (2004). *Bases metodològiques de la investigació educativa. Quadern d'exercicis*. Palma, Edició de la Universitat de les Illes Balears. Col. Materials Didàctics 110 (ISBN: 84-7632-895-8)

BUENDÍA, L., GONZÁLEZ, D., POZO, T. (2004). *Temas fundamentales en la investigación educativa*. Madrid, La Muralla. (ISBN: 84-7133-744-4)

LEÓN, O. i I. MONTERO (2002). *Diseño de investigaciones. Introducción a la lógica de la investigación en Psicología y Educación*. McGraw Hill, Madrid (ISBN: 84-481-3670-5)

Bibliografia complementària

ANGUERA, Mª T. (1999). *Observación en la escuela: aplicaciones*. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, S.L. Unipersonal.

ARNAUS i MORRAL, R. (1997). *Complicitat i interpretació. El relat d'una etnografia educativa*. Barcelona: Universitat de Barcelona. Publicacions de la Universitat de Barcelona.

BABBIE, Earl (2000). *Fundamentos de la investigación social*. Madrid. Thomson editores.

BALLESTER, L. et al. (1997). *Memòries d'un segle. Històries de vida*. Palma. Di7 edicions.

BRUNET, I.; PASTOR, I. i BELUNZEGUI, A. (2002). *Tècniques d'investigació social: fonaments epistemològics i metodològics*. Barcelona, Pòrtic.

CEA D'ANCONA, M.A. (2004). *Métodos de encuesta. Teoría y práctica, errores y mejora*. Madrid. Síntesis.

COLOM, A.; BALLESTER, L. et al. (2009). *Conocimiento científico y realidad. Nuevas perspectivas en epistemología pedagógica*. México. Universidad de Guadalajara.

DANE, F.C. (1997). *Mètodes de recerca*. Barcelona, Proa.

DELGADO, J.M. Y GUTIÉRREZ, J. (Coord.) (1994). *Métodos y técnicas cualitativas de investigación en ciencias sociales*. Madrid: Síntesis.

GORDO, A.J. i A.SERRANO (2008). *Estrategias y prácticas cualitativas de investigación social*. Madrid. Pearson.

HERNÁNDEZ, R., C.FERNÁNDEZ i P.BAPTISTA. (2003). *Metodología de la investigación*. Madrid, McGraw Hill.

LOSADA, J.L. i LÓPEZ-FEAL, R. (2003). *Métodos de investigación en Ciencias Humanas y Sociales*. Madrid. Thomson editores.

McMILLAN, J.H. i SCHUMACHER, S. (2005). *Investigación educativa*. Madrid. Pearson.

PUJADAS, J.J. et al. (2005). *Etnografía*. Barcelona: Editorial UOC.

RUIZ OLABUÉNAGA, J.I. (1996). *Metodología de la investigación cualitativa*. Universidad de Deusto. Departamento de Publicaciones.

SANDÍN ESTEBAN, M.PAZ (2003). *Investigación cualitativa en educación. Fundamentos y tradiciones*. Madrid. McGraw-Hill.

SIERRA BRAVO, R. (2001). *Técnicas de Investigación Social*. Paraninfo: Barcelona.

TOJAR, J.C. (2001). *Planificar la investigación educativa: una propuesta integrada*. Buenos Aires. FUNDEC.

VALLES, M.S. (2002). *Entrevistas cualitativas*. Madrid, Centro de Investigaciones Sociológicas.

VASILACHIS DE GIALDINO, I. (coord.) (2006). *Estrategias de investigación cualitativa*. Barcelona. Gedisa.

WOODS, P. I HAMMERSLEY, M. (1995). *Género, cultura y etnia en la escuela. Informes etnográficos*. Madrid, Paidós.

Altres recursos

Guia docent

Webs recomanades Illes Balears Centre de Documentació Social: <http://portalsocial.uib.es/>
Consell Econòmic i Social: <http://ces.caib.es/>
Consell Escolar de les Illes Balears: <http://ceibcaib.blogspot.com/>
Conselleria d'Afers Socials, Promoció i Immigració: <http://www.caib.es/govern/organigrama/area.do?coduo=3349&lang=ca>
Institut d'Estadística de les Illes Balears (IBESTAT): <http://ibestat.caib.es/ibestat/>
Institut de Ciències de l'Educació de la UIB: <http://www.ice.uib.cat>
Portal Social: <http://portalsocial.uib.es/>
Web d'Educació de les Illes Balears: <http://weib.caib.es/>

Webs de l'Estat Espanyol

Asociación Interuniversitaria de Investigación en Pedagogía: <http://www.uv.es/aidipe/>
Centro de Investigaciones Sociológicas: <http://www.cis.es>
Darrer Congrés d'Investigació Educativa (són bianuals): <http://www.uhu.es/congresoaidipe2009/contenido.php>
Instituto Nacional de Estadística: <http://www.ine.es>
Observatori Social de les Illes Balears: <http://www.uib.es/gi/osib/>
Tesis doctorals en xarxa: <http://www.tdcat.cbuc.es/>

Revistes a internet

Revista de Educación: http://www.revistaeducacion.mec.es/re341_monografico.htm
Revista de Investigación Educativa: <http://revistas.um.es/rie>
Revista de la Sociedad Española de Pedagogía: Bordón. <http://www.uv.es/soespe/bordon.htm>
Revista de la Sociedad Iberoamericana de Pedagogía Social: <http://www.uned.es/pedagogiasocial.revistainteruniversitaria/>
Revista Electrónica de Investigación y Evaluación Educativa: <http://www.uv.es/RELIEVE/>

